Društvo slovenskih književnih prevajalcev
podeljuje

SOVRETOVO NAGRADO za leto 2023

prevajalcu **JERNEJU ŽUPANIČU**

za prevod dela

***Moby Dick ali Kit* Hermana Melvilla** (Založba Beletrina, 2022).

Utemeljitev komisije za nagrade in priznanja pri DSKP v sestavi dr. Štefan Vevar (predsednik), Lijana Dejak, Marjanca Mihelič, Veronika Simoniti in Nina Gostiša

Foto: Matic Bajželj / LUD Literatura

Jernej Županič (1982), diplomirani filozof in literarni komparativist, sicer prevajalec, pesnik in pisatelj, je poleg štirih pesniških knjig (*Kultura* 2000, *Tatar* 2016, *Orodje za razgradnjo imperija* 2021, *Navade in uzance* 2023) ter dveh romanov (*Mamuti* 2018, *Behemot* 2019) v zadnjem desetletju ali dveh prevedel vrsto del iz sodobne ameriške proze in poezije, ki so doživela naklonjene kritiške odzive.

Prevajal je avtorje, kot so Jonathan Franzen, David Foster Wallace, Taiye Selasi, Dave Eggers, Lydia Davis in C. D. Wright, za prevode slednjih treh je leta 2017 prejel nagrado Radojke Vrančič za mladega prevajalca. Nagrado je prejel tudi za svoj roman *Mamuti*, in sicer kritiško sito leta 2019. V zadnjem času je najbolj opozoril nase s prevodi pesmi Burnsida in Ashberyja ter romanov Franzna (*Kako biti sam* 2014) in Coetzeeja (*Peterburški mojster* 2019). V letošnjem letu je izšel njegov doživeti prevod dela *Primer Charlesa Dexterja Warda*, najdaljšega literarnega besedila H. P. Lovecrafta – mojstra grozljivega žanra in enega od očetov moderne nadnaravne grozljivke. Eden od ključnih prevodnih problemov pri prevajanju tega romana je bil arhaiziran jezik, ki ga je bilo treba tolikanj nevtralizirati, da bi bil razumljiv, a mu tudi pustiti toliko antikvarne patine, da bi privlačil s svojo posebnostjo. Za zelo soliden prevod tega dela so prevajalcu Županiču prišle nadvse prav specialne vaje v slogu, ki jih je moral opraviti kakšno leto prej, ko je prevajal drugo, tehtnejše in prevodno zahtevnejše literarno delo – roman ***Moby Dick ali Kit* Hermana Melvilla**.

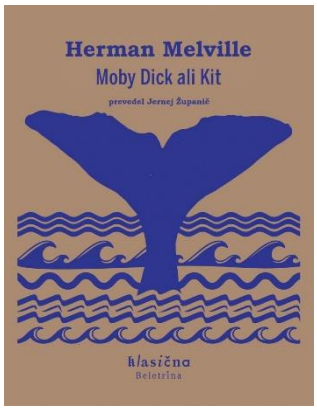

Epohalni roman Hermana Melvilla iz davnega leta 1851 je eno največjih del ameriške literature, žanrsko tako raznoliko in kompleksno strukturirano, da ga nekateri literarni zgodovinarji raje kot roman imenujejo ep. Gre za pustolovsko zgodbo o lovu na kita, ki je na prvi pogled nekakšna enciklopedija pomorskih kitolovskih legend in pripovedk z osrednjo zgodbo o brezkompromisnem, obsedenem kapitanu Ahabu, ki se spusti v smrtonosno bitko s kitom velikanom. V resnici pa je vse zunanje dogajanje zavito v simboliko in alegorijo. Kit uteleša neukrotljivo naravo, Ahab človekovo maščevalno destruktivno silo.

Roman *Moby Dick ali Kit* je pravzaprav velika meditacija o življenju, o iskanju smisla in ponazarja osebno potovanje slehernika na konec sveta. Prepreženo je z odlomki in motivi iz Biblije, Shakespeara, Miltona ... in tak je tudi jezik: arhaičen, biblijski, homerski, shakespearski, miltonovski, transcendeten, a tudi prizemljeno pomorski, kitoslovski, giblje se med privzdignjenim citiranjem znanih in obskurnih virov v maniri visoke retorike, mističnimi spekulacijami, preroškim anarhizmom in mornarskim slengom.

Prevajalec Jernej Županič se je pogumno spoprijel s tem literarnim »mamutom«. Zapišemo lahko, da mu je bil dorasel. Ustvaril je koherenten, suveren in sočen prevod z močno avtentično prezenco. Z njim je izpričal prevajalsko kondicijo za prevajanje zelo zapletene sintakse. Ohranil je naraven epski zamah, in ne da bi oslabil razumljivost sporočila, jasno izpeljal tudi zelo kompleksne povedi. Ker premore zadosten leksikalni potencial, se je lahko vešče sprehajal med jezikovnimi plastmi, arhaiziral in patiniral motive in dialoge in se dobro znašel tudi v obskurnih jezikovnih legah. Iznajdljivost je pokazal tudi pri prevajanju z mnogih področij, za katera v slovenščini ni izdelane terminologije (pomorstvo 19. stoletja, lov na kite, tuje domorodne kulture itd.), in obenem poustvaril prepričljiv mornarski sleng.

Po mnenju komisije za nagrade pri DSKP je Jernej Županič v slovenščini ustvaril premišljen pendant veliki ameriški mojstrovini in si zasluži Sovretovo nagrado za leto 2023.

Ljubljana, september 2023